
JOHAN BÉLA ORSZÁGOS EPIDEMIOLOGIAI KÖZPONT

Epinfo

Salmonella surveillance, 2000	561
Fertőző betegségek adatai	568

Epidemiológiai Információs Hetilap

HAZAI INFORMÁCIÓ

SALMONELLA SURVEILLANCE, 2000

Az enterális bakteriális surveillance keretében Magyarországon 2000-ben 13 560 személy Salmonella fertőzöttségét derítették fel, 14,8%-kal kevesebbet, mint az előző évben. Tovább folytatódott a fertőzött személyek számának már 1997-1999 között is tapasztalt, töretlenül csökkenő tendenciája, **az érintettek száma az 1997. évi 27 626-ról a 2000. évre közel a felére csökkent.** Ez a tendencia megegyezik a bejelentett salmonellosis megbetegedések számában tapasztalható hasonló mértékű csökkenéssel.

A surveillance adatok alapján a 13 560 fertőzött személy közül 12 161 főnél jelentkeztek tünetek, ugyanakkor az egyedi fertőzőbeteg jelentési rendszer keretében 11 507 salmonellosis került a nyilvántartásba, tehát a bejelentési arány 94,6%-os volt, ami az előző évihez viszonyítva kismértékű csökkenést jelent.

13 230 főnél laboratóriumi vizsgálattal is kimutatták a kórokozót (az összes eset 97,6%-a), 330, járványhoz tartozó megbetegedés esetében a Salmonella kóroki szerepét epidemiológiai adatok alapján valószínűsítették.

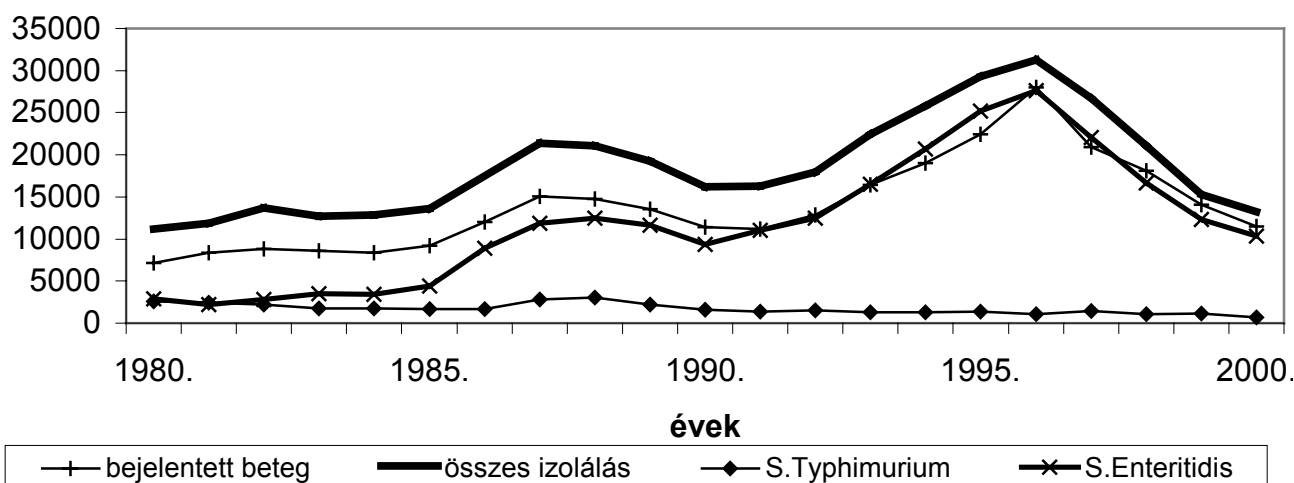
Az izolált törzsek (egy izolálás = egy személy) 69 különböző szerotípusba tartoztak az előző évi 59 szerotípussal szemben. A négy leggyakrabban előforduló szerotípus tette ki az összes izolálás 90,1%-át. Húsz év tapasztalataival egyezően a gyakorisági sorban 2000-ben is a **S.Enteritidis** állt az első helyen (78,3%), dominanciájának mértéke nem tért el lényegesen az előző években regisztrálttól. A **S.Typhimurium** volt a második leggyakoribb szerotípus (5,4%), ezt a **S.Hadar** követte 3,5%-os izolálási

arányal. Az előző évtől eltérően **S.Blockley** helyett a **S.Infantis** (2,9%) bizonyult a negyedik leggyakoribbként rangsorolt szerotípusnak (1. ábra).

A **Salmonella** izolálások 100 000 lakosra számított incidenciája az 1999. évi 151,9‰-ról 2000-ben 131,7‰-re csökkent. Jelentős eltérések mutatkoztak az egyes területek között. A legmagasabb incidenciát, az országos átlag több mint kétszeresét Csongrád megyében (286,1‰) regisztrálták, ezt követte Veszprém (204,6‰) és Somogy megye (201,4‰). A legalacsonyabb izolálási gyakoriságot változatlanul Borsod-Abaúj-Zemplén megyében jegyezték fel (68,5‰).

1. ábra

Az izolált salmonellák és a bejelentett megbetegedések évenkénti alakulása 1980-2000

A hazánkban legelterjedtebb szerotípusú törzsek előfordulásában is nagy különbségek mutatkoztak. A **S.Enteritidis** dominancia Tolna (87,1%) továbbá Bács-Kiskun, Heves, Nógrád, Somogy és Zala megyében jelentősebb volt az országos átlagnál (85,2-86,0%). A 100 000 lakosra számított előfordulási gyakoriság alapján kiemelkedően fertőzött területek tehát nagyrészt azonosak voltak az összesített Salmonella eredmények alapján kiugróan magas incidenciájú területekkel (Csongrád megye: 233,9‰, Somogy megye: 172,3‰, Veszprém megye: 171,6‰).

A szerotípusok gyakorisági sorrendjében országosan a második helyen álló **S.Typhimurium** 100 000 lakosra vonatkoztatva Békés (21,2‰) és Csongrád megyében (18,4‰) kiemelkedően gyakori volt, de Jász-Nagykun-Szolnok megyében (11,9‰) is az átlagosnál másfélszer gyakrabban fordult elő.

Az országosan harmadik legelterjedtebb szerotípus, a **S.Hadar** izolálási gyakorisága Fejér (8,5‰), Hajdú-Bihar (8,1‰), Szabolcs-Szatmár-Bereg és Vas (7,5-7,5‰) megyében volt a legmagasabb (1.sz. táblázat).

1. táblázat

**A leggyakrabban izolált Salmonella szerotípusok
megoszlása területenként
2000.**

(a surveillance adatok alapján)

Terület (megye)	S a l m o n e l l a i z o l á l á s o k *				
	összes száma	incidencia 100 000 lakosra	k ö z ü l		
			S.Enteritidis	S.Typhi- murium	S.Hadar
			100 000 lakosra		
Budapest	1 453	80,2	59,4	4,7	4,5
Baranya	657	163,9	133,0	7,5	4,2
Bács-Kiskun	665	124,9	107,4	4,1	4,1
Békés	517	132,0	90,9	21,2	5,6
Borsod-Abaúj-Z.	500	68,5	52,9	4,2	1,6
Csongrád	1 195	286,1	233,9	18,4	6,0
Fejér	672	158,7	126,3	5,4	8,5
Győr-Moson-S.	455	107,2	89,5	1,6	2,6
Hajdú-Bihar	814	150,3	104,7	8,3	8,1
Heves	539	167,1	142,3	8,7	3,4
Jász-N.-Sz.	515	125,4	95,7	11,9	3,4
Komárom-E.	506	162,3	121,9	6,7	2,6
Nógrád	411	189,8	163,0	9,7	2,3
Pest	990	95,9	64,3	5,1	4,6
Somogy	665	201,4	172,3	9,1	4,5
Szabolcs-Sz.-B.	710	124,6	92,2	6,8	7,5
Tolna	428	175,6	153,1	4,1	2,5
Vas	368	138,1	100,2	4,5	7,5
Veszprém	761	204,6	171,6	9,1	3,8
Zala	409	139,5	119,7	6,5	3,8
Együtt	13 230	131,7	103,1	7,2	4,6

* egy izolálás = egy személy

Humán vizsgálati anyagból 2000-ben hazánkban első alkalommal mutatták ki a **S.Kedougou** (Zala megye), a **S.Kiambu** (Borsod-Abaúj-Zemplén megye) és a **S.Kumasi** (Pest megye) szerotípusba tartozó baktériumokat.

A 13 230 izolálás 23,9%-a járványokból (járvány = legalább két egymással összefüggő eset, akkor is, ha mindkettő tünetmentes ürítő), 76,1%-a sporadikus esetekből származott. Az esetek járványos/sporadikus megoszlása az 1997-ben tapasztalt 38%-62% megoszlásról fokozatosan tolódott tovább a 2000-ben regisztrált 24%-76% arányig: **a sporadikus esetek dominanciája az évek során egyre kifejezettebbé vált.** A járványos esetek száma 22,9%-kal (940 eset), a sporadikus eseteké 10,3%-kal (1160 eset) csökkent az 1999. évihez viszonyítva. Bár arányaiban a járványos esetek száma jelentősebben mérséklődött, de **az izolálások számának csökkenésében a sporadikus esetek számának visszaesése nagyobb szerepet játszott,** mint a járványos esetszám mérséklődése. A járványos esetek közül a családi járványokhoz tartozó izolálások száma 24,1%-kal (606 izolálás), és a kiemelt, közösségi és területi járványhoz tartozó izolálások száma is hasonló mértékben, 21,2%-kal (334 izolálás) csökkent. **A járványos esetek számában tapasztalható csökkenés főként a családi járványokhoz tartozó esetszám visszaeséséből adódott.**

A pozitív személyek 89,4%-a beteg volt, a tünetmentes ürítők aránya tovább mérséklődött, 10,6%-ra csökkent. A legtöbb törzset (34,7%) a harmadik negyedévben izolálták (2. sz. táblázat).

Az ÁNTSZ megyei intézeteitől kapott surveillance jelentések szerint 2000-ben 900 járványt regisztráltak, 21,9%-kal kevesebbet, mint az előző évben. 1999-hez viszonyítva **a kiemelt járványok száma** csökkent a legnagyobb mértékben, **negyedével kevesebb** ilyen jellegű járvány került a nyilvántartásba. A járványokban összesen 3 486 személy fertőződését derítették fel, egynegyedével kevesebbet, mint 1999-ben. A járványokhoz tartozó személyek 90,5%-ának a székletéből kimutatható volt a kórokozó. A járványokban érintett személyek 82,9%-a megbetegedett (1999: 83,2%), 17,1%-a tünetmentesen fertőződött (1999: 16,8%).

A járványok területi eloszlásában nem történt változás 1999-hez viszonyítva, a legtöbb járványt Csongrád és Komárom megyében regisztráltak (88 ill. 84 esemény), ugyanakkor Tolna megyében az év folyamán mindössze egy járványt észleltek.

Az ÁNTSZ megyei intézetei által küldött surveillance jelentések **45 közösségi és 3 területi** járványra vonatkozóan részletesebb adatokat is tartalmaztak (3. sz. táblázat).

2. táblázat
Salmonella izolálások* megoszlása eredetük szerint, negyedévenként
2000

(a surveillance adatok alapján)

Negyedévek	Járványokból		Sporadikus esetekből		Betegekből		Tünetmentes ürítőkől		Összesen		
	szám	%	szám	%	szám	%	szám	%	szám	%	
I. negyedév	369	11,7	1082	10,7	1261	10,7	190	13,6	1451	11,0	
II. negyedév	864	27,4	3049	30,3	3472	29,3	441	31,5	3913	29,6	
III. negyedév	950	30,1	3646	36,2	4157	35,1	439	31,4	4596	34,7	
IV. negyedév	973	30,8	2297	22,8	2941	24,9	329	23,5	3270	24,7	
Együtt	szám	3156	100,0	10074	100,0	11831	100,0	1399	100,0	13230	100,0
	%	23,9		76,1		89,4		10,6		100,0	

* egy izolálás = egy személy

3. táblázat
Salmonellosis járványok megoszlása az előfordulás jellege és
a fertőzés terjesztője szerint
(45 közösségi és 3 területi járvány adatai alapján)
2000

(surveillance adatok alapján)

A fertőzés terjedési módja	Közösségi				Területi				Együtt				
	Járványok		Esetek		Járványok		Esetek		Járványok		Esetek		
	szám	%	szám	%	szám	%	szám	%	szám	%	szám	%	
Élelmiszer közvetítésével	34	75,6	1125	85,5	3	100,0	249	100,0	37	77,1	1374	87,8	
Kontakt úton	7	15,5	143	10,9	-	-	-	-	7	14,6	143	9,1	
Ivóvíz	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Nem meghatározott	4	8,9	48	3,6	-	-	-	-	4	8,3	48	3,1	
Együtt	szám	45	100,0	1316	100,0	3	100,0	249	100,0	48	100,0	1565	100,0
	%	93,8		84,1		6,2		15,9		100,0		110,0	

A közösségi járványok és az azokhoz tartozó esetek száma csak mérsékelten csökkent, a területi járványok száma viszont ötödére, az esetek száma közel a felére csökkent az előző évihez viszonyítva. Az egy közösségi járványra jutó esetek száma (29,2 eset/járvány) nem változott lényegesen az előző évihez képest, a területi járványok kiterjedtsége azonban jelentősen nőtt

(83 eset/járvány, 1999,: 37 eset/járvány).

Az előző évihez hasonlóan a közösségi járványok háromnegyedét élelmiszer/étel terjesztette, míg a területi járványok mindegyikében élelmiszer közvetítette a fertőzést. Víz által terjesztett járvány 2000-ben sem fordult elő; a közösségi - feltehetően kontakt úton terjedő - járványok száma az 1999. évi kettőről hétre emelkedett.

Az élelmiszerek által terjesztett közösségi és területi **járványok és a hozzájuk tartozó esetek kb. 54%-ában** a fertőzés **baromfihús illetve tojás** fogyasztására volt visszavezethető, azaz a salmonellosis terjesztésében továbbra is a baromfi eredetű ételek játszották a döntő szerepet (4. sz. táblázat).

4. táblázat

Közösségi és területi ételfertőzések megoszlása az élelmiszerek eredete szerint

2000

A járvány jellege	A fertőzés terjesztője							
	Baromfihús és/vagy tojás		Sertéshús és/vagy húskészítmények		Egyéb/nem meghatározott élelmiszer/étel		Együtt	
	járványok száma	esetek száma	járványok száma	esetek száma	járványok száma	esetek száma	járványok száma	esetek száma
Közösségi	19	627	7	218	8	280	34	1125
Területi	1	115	-	-	2	134	3	249
szám	20	742	7	218	10	414	37	1374
%	54,1	54,0	18,9	15,9	27,0	30,1	100,0	100,0

A **sertéshús/húskészítmény** fogyasztására visszavezethető fertőzések aránya és jelentősége az előző évihez viszonyítva kismértékű növekedést mutat. Az összes, étel terjesztette járvány számához viszonyítva az **egyéb vagy nem meghatározott étel/élelmiszer** által okozott járványok aránya nem változott lényegesen az előző évihez képest, nem történt tehát javulás sem a járványokról való értesülés időtartamát, sem a járványok kivizsgálásának minőségét illetően, ezért nem sikerült pontosan meghatározni a terjesztő ételt, és laboratóriumi vizsgálattal igazolni a fertőzés tényét.

A 45 közösségi járvány **42%-a családi/baráti közösségeket**, 16%-a gyermekvédelmi intézményeket **érintett**; az események 16-16%-a oktatási, ill. egészségügyi/szociális intézményekben, 6%-a a kereskedelmi vendéglátásban és 4%-a munkahelyi kollektívákban fordult elő. A előző évihez viszonyítva igen jelentősen emelkedett a családi/baráti közösségekben előforduló események aránya, és lényegesen csökkent a kereskedelmi vendéglátást érintőké.

A közösségi járványok közül hét, a területi járványokat tekintve kettő haladta meg a tömeges méretet (betegszám>30fő), ezen eseményeknél kivétel nélkül a **S.Enteritidis** kóroki szerepét igazolták.

A 100 körüli vagy annál is több esettel járó járványok száma négy volt. A kórokozóra jellemző szezonalitástól eltérően a kiterjedt járványok az őszi-téli időszakban fordultak elő. Októberben a Csongrád megyei Csanyteleken, egy 420 fős lakodalomban 98-an betegedtek meg a feltálatl franciasalátától, illetve a stefánia-vagdalttól. 68 beteg és 6 tünetmentes személy székletéből **S.Enteritidis**-t izoláltak, a járványtörzs 6b fágtypusúnak bizonyult. Ugyanezen kórokozó 6 fágtypusú törzse novemberben a Somogy megyei Somogyváron, egy általános iskolában feltételezhetően vaníliásodó fogyasztása útján fertőzött meg a 214 étkező közül 209 személyt (153 beteg és 56 tünetmentes). 2000 decemberében szintén **S.Enteritidis** okozta 164 személy megbetegedését a Csongrád megyei Makón tartott rendezvényen, valamint egy kiterjedt területi járványt a Heves megye Gyöngyösön, melyhez 116 beteg és 7 tünetmentes személy tartozott.

A HAZAI JÁRVÁNYÜGYI HELYZET ÁLTALÁNOS JELLEMZÉSE

A **2001. december 10-16. közötti** időszakban bejelentett heveny fertőző megbetegedések alapján az ország járványügyi helyzete az alábbiakban foglalható össze:

Az enterális bakteriális fertőző megbetegedések száma csökkent az előző hetihez képest, negyedével kevesebb **salmonellosis** és harmadával kisebb számú **campylobacteriosis** került a nyilvántartásba. A salmonellosis járványügyi helyzete kedvezően alakult. A heti adatokat tekintve az előző évinél kevesebb campylobacteriosist regisztráltak, a legtöbb megbetegedés a fővárosban és Győr-Moson-Sopron megyében fordult elő.

Mérsékelten csökkent az **enteritis infectiosa** bejelentések száma az előző hetihez képest, a legtöbb megbetegedést Jász-Nagykun-Szolnok és Veszprém megyében regisztrálták.

A légúti terjedésű fertőző betegségek csoportjában mérsékelten emelkedett a **varicella** bejelentések száma, és negyedével több **mononucleosis infectiosa** eset fordult elő, mint a 49. héten. Egyedül ez utóbbi betegség járványügyi helyzete alakult kedvezőtlenül. **Morbillit** és **rubeolát** nem jelentettek, és csak két **mumpsz** eset került a nyilvántartásba.

Az idegrendszeri fertőző megbetegedések száma nem változott lényegesen az előző hetihez képest. E tünetegyüttesekre vonatkozóan a heti adatokat tekintve kevesebb bejelentés érkezett, mint a korábbi években.

A szezon végének megfelelően tovább csökkent a **Lyme-kór** bejelentések száma a korábbi hetekhez viszonyítva, a kórkép járványügyi helyzete azonban az előző évinél kedvezőtlenebbül alakult.

A 49. heti 89-cel szemben a héten 14 **keratoconjunctivitis** megbetegedésről érkezett jelentés, ezzel az év eleje óta regisztrált esetszám 187-re emelkedett. Öt megbetegedést a fővárosban, kilencet Jász-Nagykun-Szolnok megyében diagnosztizáltak.

EGÉSZSÉGÜGYI MINISZTERIUM
Eng.sz.: 87104/1975

MINISTRY OF HEALTH
OF THE HUNGARIAN REPUBLIC

Bejelentett fertőző megbetegedések Magyarországon (+)
Notified cases of communicable diseases in Hungary (+)

50/2001.sz.heti jelentés (weekly report)

(2001.12.10 – 2001.12.16.)

Betegség Disease	a 50. héten (week)			az 1 - 50. héten (week)		
	2001.12.10- 2001.12.16.	2000.12.11- 2000.12.17.	Medián 1995- 1999	2001.	2000.	Medián 1995- 1999
Typhus abdominalis	-	-	-	2*	1*	1
Paratyphus	-	-	-	-	1	-
Salmonellosis	73	123	257	7318	8368	21005
Dysentheria	9	10	14	371	380	1296
Dyspepsia coli	-	1	2	91	121	183
Egyéb E.coli enteritis	2	-	•	82	87	•
Campylobacteriosis	90	128	•	6002	5918	•
Yersiniosis	1	3	•	91	74	•
Enteritis infectiosa	530	611	•	33811	34683	•
Hepatitis infectiosa	23	23	44	845	974	2009
AIDS	1	-	-	20	20	35
Poliomyelitis	-	-	-	-	-	-
Acut flaccid paralysis	-	-	•	12	15	•
Diphtheria	-	-	-	-	-	-
Pertussis	-	1	-	1	2	2
Scarlatina	72	143	156	3272	4841	5019
Morbilli	-	-	1	28	8	27
Rubeola	-	2	2	94	127	228
Parotitis epidemica	2	4	5	265	282	328
Varicella	788	947	•	36871	36446	•
Mononucleosis inf.	30	36	20	1284	1237	884
Legionellosis	1	3	•	64	25	•
Meningitis purulenta	5	7	•	252	329	•
Meningitis serosa	2	7	3	180	207	126
Encephalitis infectiosa	-	-	3	110	102	149
Creutzfeldt-J.-betegség ^Δ	-	•	•	18	•	•
Lyme-kór	7	4	•	1186	986	•
Listeriosis	-	-	•	4	2	•
Brucellosis	-	-	-	3	1	2
Leptospirosis	-	1	-	68	75	28
Tularemia	3	1	1	59	81	119
Tetanus	-	-	-	8	13	14
Vírusos haemorrh. láz	-	-	•	6	8	•
Malaria*	-	1	-	19	13	14
Toxoplasmosis	2	6	6	175	237	274

(+) előzetes, részben tisztított adatok (preliminary, partly corrected figures)

(*) importált esetek (imported cases)

(^Δ) 2001. június 1-től jelentendő (notifiable since 01.06.2001)

(•) nincs adat (no data available)

A statisztika készítés ideje: 2001.12.18

A „Johan Béla” Országos Epidemiológiai Központ (OEK) kiadványa.

A kiadványban szereplő közlemények szakmai egyeztetést követően jelennek meg, ennek megfelelően az országos jellegű összeállítások, illetve a szerkesztőségi megjegyzésben foglaltak az Országos Epidemiológiai Központ és az országos tisztifőorvos szakmai véleményét és javasolt gyakorlatát tartalmazzák.

A kiadványt a „Johan Béla” Országos Közegészségügyi Intézet és a **Centers for Disease Control and Prevention (CDC)** a Magyar-Amerikai Közös Alapnál elnyert pályázat által biztosított együttműködés révén fejlesztették ki.

Az **Epinfo** minden héten pénteken kerül postázásra és az Internetre.

Internet cím: www.antsz.hu/oeke

A kiadvánnyal kapcsolatos észrevételekkel, közlési szándékkal szíveskedjék az **Epinfo** főszerkesztőjéhez fordulni:

„Johan Béla” Országos Epidemiológiai Központ

**1966 Budapest, Pf. 64. Telefon: 215-8027, 476-1383, 476-1224
Telefax: 476-1223**

A heti kiadványban szereplő anyagok szabadon másolhatók és felhasználhatók, azonban a kiadvány forrásként való használatánál arra hivatkozni kell.

**Országos tisztifőorvos:
Dr. Lun Katalin**

Epinfo szerkesztősége

Alapító főszerkesztő:

Dr. Straub Ilona

Főszerkesztő: Dr. Melles Márta

Szerkesztők:

Dr. Csohán Ágnes

Dr. Krisztalovics Katalin

Dr. Böröcz Karolina

Technikai szerkesztők:

Lendvai Gyuláné

Kissné Sponga Zsuzsa

Nyomda vezetője:

Vizinger Ferenc

ISSN 1419-757X